

TRANSCONTINENTAL MEDIACTIVE YOUTH:
AFRICA ON BOARD PROJECT

ЕДУКАЦИЈА ЗА МЕДИУМСКА ПИСМЕНОСТ

УПАТСТВА
2023

Funded by
the European Union

Оваа публикација е креирана во рамки на проектот Transcontinental MEDIActive Youth: Africa on Board Project, реализиран со поддршка од Еразмус+ Програма. Авторите се членови на тимот на експерти од партнерските НВО, предводени од лидерот на тимот Александар Павловиќ.

Проектниот конзорциум го сочинуваат 7 организации од Европа и Африка, и тоа:

Center for Social and Economic Development
Serbia, *project leader*

EUROMED EVE
Morocco

EUROMED EVE
Tunisia

Better World Foundation
Egypt

Association Educative et Culturelle Arc en Ciel
Algeria

Eesti People to People
Estonia

Center for Intercultural Dialogue
North Macedonia

ЕДУКАЦИЈА
ЗА МЕДИУМСКА
ПИСМЕНОСТ

Финансиран од Европската Унија.

Искажаните ставови и мислења се само на авторот(ите) и не мора да ги одразуваат ставовите на Европската унија или Европската извршна агенција за образование и култура.

Ниту Европската Унија, ниту Европската извршна агенција за образование и култура не можат да бидат одговорни за нив.

СОДРЖИНА

I	ВОВЕД	4
II	ДЕФИНИРАЊЕ НА КОМБИНИРАНО УЧЕЊЕ	5
III	ПРИМЕНА НА МЕТОДИТЕ НА КОМБИНИРАНО УЧЕЊЕ	6
IV	МЕТОД НА ПРЕВРТЕНА УЧИЛНИЦА	8
V	КОМБИНИРАНО УЧЕЊЕ БАЗИРАНО НА ПРОЕКТ	16
VI	12 НАЈЧЕСТИ ВИДОВИ НА КОМБИНИРАНО УЧЕЊЕ	20
VII	ОТВОРЕНИ ОБРАЗОВНИ РЕСУРСИ	28

Процесите на учење и образование денес минуваат низ огромни промени. Со постојаното зголемување на важноста на технологијата, брзо менување на светот и промените на пазарот на труд, потребата да се развијат нови модели во образованието и да им се помогне на луѓето да стекнат нови вештини стана итна. Се проценува дека дури четири до пет од десет работни места кои постојат денес ќе станат застарени во следните децении поради развојот на технологијата, вештачката интелигенција и автоматизацијата на работните процеси.

Овие упатства ќе ги запознаат едукаторите со методологијата за комбинирано учење и методологијата на работа со млади. Упатствата служат како главни насоки за спроведување курс за обука. Тие обезбедуваат помош за обучувачите да дизајнираат, имплементираат и оценуваат лекции за различни аспекти на медиумската писменост и се дизајнирани да се користат заедно со учебникот за образование за медиумска писменост и наставната програма за образование за медиумска писменост создадена во рамките на овој проект.

Во денешниот свет, стариот модел на образование како суштински пасивно усвојување и репродукција на знаењето обезбедено од предавачите исчезнува. Наместо тоа, едукаторите денес се фокусираат на „учење засновано на вештини и образование ориентирано кон кариера“, со значителен акцент на практиката, наместо на класичното образование „учење заради учење“ во кое акцентот е на меморирање на теоријата, факти и статистики, со мал или никаков увид во тоа како тоа знаење би можело да се имплементира во реалниот живот. Така, со постојано зголемување на развојот на технолошката и дигиталната индустрија, современиот едукатор се труди да не заостанува зад времето, префрлајќи дел од предметниот материјал што традиционално се изучува во наставата од цела група (класот во физичката училница) во индивидуален простор за учење (создаден во виртуелна училница). Така, учениците користат комбинирано учење базирано на проекти во нивниот процес на учење. Преку овој пристап, наставникот има повеќе време за развој на основните вештини, критичко размислување и персонализирано и комбинирано учење базирано на проекти додека е на час со учениците [1]. Инспирирани од идеите на Џон Дјуи за „учење преку правење“, Блуменфелд и Крајчик развија четири столба, или клучни „идеи за учење наука“: социјални интеракции, когнитивни алатки, ситуирано учење и активна конструкција“. (**Alamri 2021**).

ДЕФИНИРАЊЕ НА КОМБИНИРАНО УЧЕЊЕ

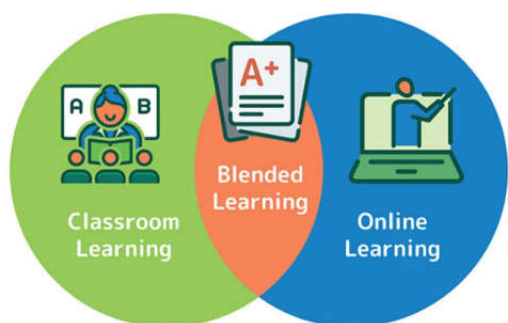
Горенаведените промени наложија развој на нови наставни модели. Некои од најпродуктивните модели и примери на учење развиени во последните години често се опишуваат како метод на образование за комбинирано учење. Па, што точно е комбинирано учење?

Оксфордскиот речник комбинираното учење го дефинира како: стил на образование во кој учениците учат преку електронски и онлајн медиуми, како и традиционална настава лице в лице.

Одличен веб-сајт **Teachthought** го дефинира комбинираното учење како пристап кон учењето што ги комбинира искуствата за учење лице в лице и онлајн. Идеално, и двете верзии на учење (и онлајн и офлајн) се дополнуваат меѓу себе.

Според тоа, дефинирањето на хибридно образование е посложена задача отколку што изгледа – мислењата се разликуваат многу за ова прашање. Во извештајот за заслугите и потенцијалот на мешаното образование, конзорциумот Слоун ги дефинираше хибридните курсеви како оние кои **„се интегрираат онлајн со традиционалните активности лице-в-лице на час на планиран, педагошки значителен начин“**. Едукаторите веројатно не се согласуваат околу тоа што се квалификува како „педагошки вредно“, но суштината е јасна: хибридно образование користи онлајн технологија не само за да го дополни, туку и да го трансформира и подобри процесот на учење.

Blended Learning

Тоа не значи дека професорот може едноставно да креира група за разговор или да поставува видеа од предавања и да каже дека води хибридна училница. Според **Education Elements**, кои развиваат хибридни технологии за учење, успешно комбинирано учење се случува кога технологијата и наставата меѓусебно се информираат: материјалот станува динамичен кога допира до студенти со различни стилови на учење. Со други

зборови, хибридните училници на интернет можат да допрат и да ги ангажираат учениците на вистински приспособлив начин. Во ова сценарио, онлајн образованието ја менува играта, а не е само додаток на статус кво. Но, да видиме како всушност изгледа овој теоретски модел во пракса.

ПРИМЕНА НА МЕТОДИТЕ НА КОМБИНИРАНО УЧЕЊЕ

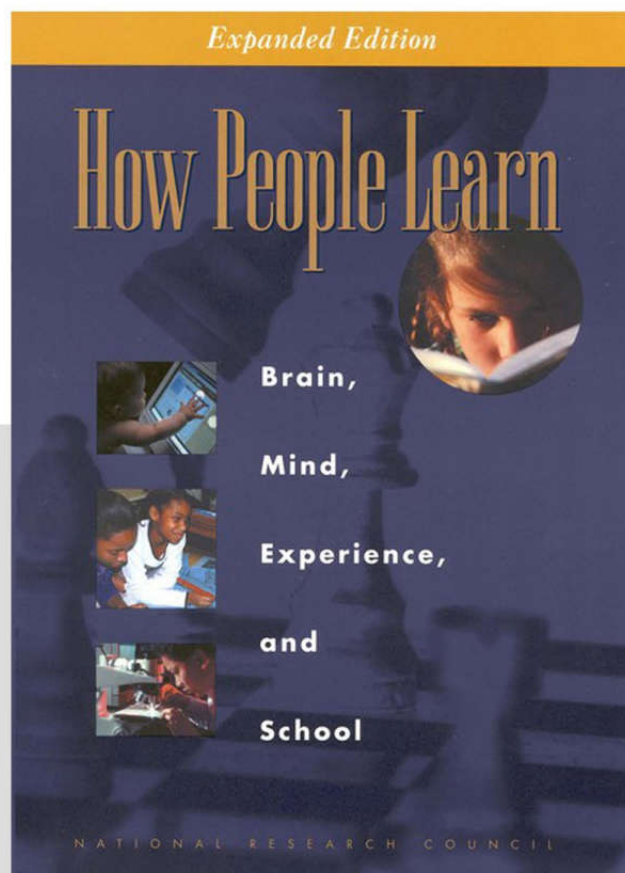
Во овој дел детално ќе опишеме два од најпопуларните модели на комбинирано учење – превртената училница и комбинираното учење базирано на проекти. Ќе ги разгледаме нивните предности во однос на класичните модели на учење и настава и ќе дадеме неколку примери како ефективно да се применат овие модели во училницата и образованието воопшто.

КАКО УЧАТ УЧЕНИЦИТЕ?

Како луѓето учат, дело од Џон Брансфорд, Ен Браун и Родни Кокинг, зборува за три клучни наоди за науката за учење, од кои две помагаат да се објасни успехот на превртената училница. Брансфорд и неговите колеги тврдат дека :

"За да развијат компетентност во областа на истражување, учениците мора:

- а) да имаат длабока основа на фактичко знаење,*
- б) да ги разберат фактите и идеите во контекст на концептуалната рамка и*
- в) да го организираат знаењето на начини што го олеснуваат пронаоѓањето и примената"*
(страна18).

Обезбедувајќи можност за учениците да ги користат своите нови фактички знаења додека имаат пристап до непосредни повратни информации од врсниците и инструкторот, превртената училница им помага на учениците да научат да ги поправаат заблудите и да го организираат своето ново знаење така што ќе им биде полесно понатаму да го употребуваат.

Понатаму, повратната информација што се јавува во превртената училница им помага на учениците да го препознаат и да размислуваат за нивното растечко разбирање, а со тоа го поддржува третиот главен заклучок на Брансфорд и колегите, кој гласи:

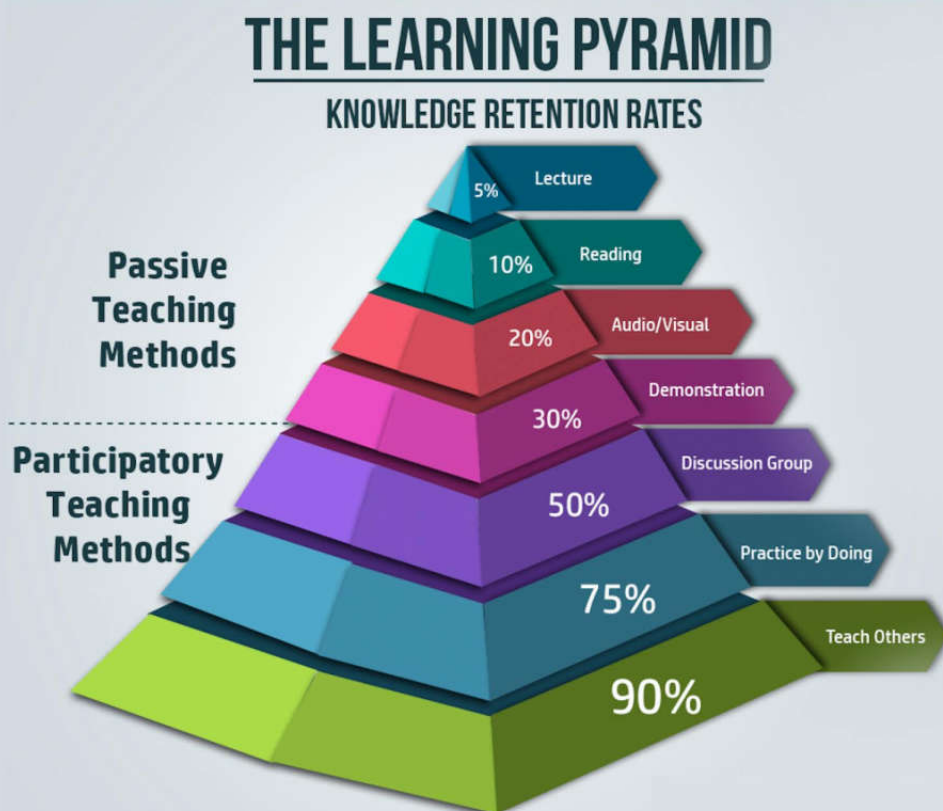
„Метакогнитивниот“ пристап кон наставата може да им помогне на учениците да научат да преземат контрола врз сопственото учење преку дефинирање на целите на учењето и следење на нивниот напредок“ (стр. 18).

Иако размислувањето на учениците за сопственото учење не е инхерентен дел од превртената училница, повисоките когнитивни функции поврзани со активностите на часот, придружени со тековната интеракција меѓу врсници/инструктор што вообичаено ги придружува, лесно може да доведат до метакогниција поврзана со длабокото учење. (Brame, C. 2013)

Со порастот на технолошките алатки како што се Интернет, Википедија, Youtube итн., пристапот до информации и знаење е полесен и достапен за секого. Како што предавачите почнаа да користат се повеќе и повеќе од овие дигитални алатки во образованието, идејата за превртена училница стана сè попопуларна.

IV МЕТОД НА ПРЕВРТЕНА УЧИЛНИЦА

Превртена училица е можеби најпознатиот тип на комбинирано учење. Овој метод е развиен од едукатори кои пристапија кон прашањето на образованието од идејата дека предавањето или директната настава не е најдоброто искористување на времето на часовите. Наместо тоа, учениците се среќаваат со информации пред часот, ослободувајќи го времето на часовите за активности кои вклучуваат размислување од повисок степен. Навистина, како што покажаа некои студии, кога студентот пасивно слуша предавање што наставникот го држи, тие набрзо забораваат или пропуштаат дури 95% од целата содржина на предавањето (ве молиме погледнете ја илустрацијата на Пирамидата за учење подолу).

Adapted from National Training Laboratories, Maine

Затоа, едукаторите бараа поефективни начини да им го пренесат знаењето на своите ученици. Поставувањето прашања, вклучувањето на студентите во дискусија, а особено користењето на новата технологија за да се направи предавањето интерактивно, попривлечно и поинтересно за нивните студенти се сите валидни методи за подобрување на перформансите на учениците и помагање да усвојат повеќе информации и знаења на час.

Секако, стандардниот модел на предавање има и некои предности, како што е создавање на социјална кохерентност и обезбедување на лично искуство на предавање, создавање врска меѓу групата студенти кои заедно ги посетуваат предавањата, можност студентите да ги земат предвид другите студенти. Сепак, останува фактот дека – генерално кажано – фронталното предавање кое ги прави студентите пасивни приматели на знаењето дадено од предавач е меѓу најмалку ефективни методи на настава.

Па, што тоа всушност значи да се “преврти” училницата?

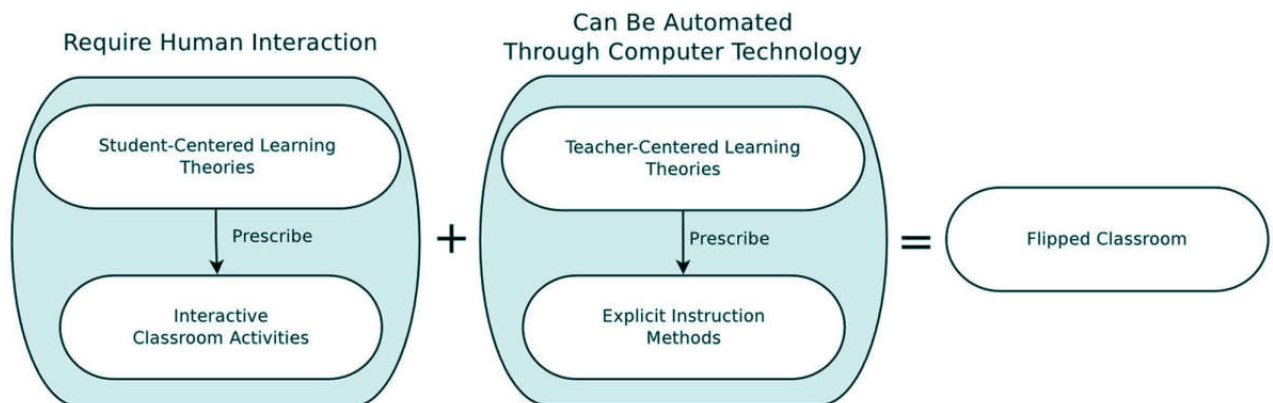
И покрај различните коментари околу превртената училница како возбудлива нова тема во образовните истражувања, нема консензус за тоа што точно е превртената училница, а и има ограничена бројка на научни истражувања за нејзината ефикасност. Прво, ќе се обидеме да го дефинираме поимот “превртена училница”. Можеби наједноставната дефиниција за превртена (или свртена) училница гласи; „Превртувањето на училницата значи дека настаните кои традиционално се случувале внатре во училницата сега се одвиваат надвор од училницата“. (видете: *Bishop and Vergeler 2013*)

Накратко, наместо традиционалниот пристап, каде што учениците прво го слушаат предавањето, а потоа добиваат домашна задача што ја изведуваат дома за да го консолидираат своето знаење и потоа наставникот му пристапува на нивното знаење, моделот на превртена училница го превртува овој пристап. Имено, студентите прво добиваат задача претходно да се подготват за часот, односно да слушаат претходно снименото предавање, или читаат статија или објава на интернет или гледаат видео на темата на предавањето.

Така, учениците доаѓаат на часот веќе информирани и подготвени за темата на предавањето, што потоа овозможува поефективно искористување на времето на часот за повисоко размислување и посложени задачи: длабинска дискусија за прашањето или темата за која станува збор, критичко размислување и оценување на таквите прашања. Идејата е дека ваквото искористување на времето за часови за посложени, понапорни и поангажирачки прашања ги подобрува перформансите на ученикот, а исто така ги прави таквите часови попривлечни за самите студенти.

ТЕОРЕТСКА РАМКА ЗА ПРЕВРТЕНА УЧИЛНИЦА

Сепак, како што нагласуваат **Бишоп и Вергелер**, моделот на превртена училница не е едноставно преуредување на задачите каде што некогашната домашна задача сега станува подготвителна задача за часот. Всушност, превртената училница претставува проширување на активностите наместо нивно преуредување. Така, тие ја дефинираат превртената училница како образовна техника која се состои од два дела: интерактивни групни активности за учење внатре во училницата и директна компјутерска индивидуална настава надвор од училницата. Графички приказ на оваа дефиниција е прикажан на слика 2.

Слика 2: *Flipped Classroom*

Тие ја ограничуваат оваа дефиниција за да ги исклучат дизајните што не користат видеа како надворешен дел од активност во училницата. Иако широката концепција за превртената училница може да биде корисна, тие ги отфрлаат дефинициите кои се премногу широки и сугерираат дека доделувањето задача да се чита надвор од часот и дискусиите на часот ја сочинуваат превртената училница.

Во повеќе научни термини, како што е изразено во ревидираната таксономија на Блум (2001), превртената училница значи дека учениците ги извршуваат пониските нивоа на когнитивна работа (добиваат знаење и разбирање) надвор од часот и се фокусираат на повисоките форми на когнитивна работа (апликација, анализа, синтеза и/или евалуација) на час, каде што имаат поддршка од нивните врсници и едукатори. Овој модел е во спротивност од традиционалниот модел во кој „првата изложеност“ се случува преку предавање на час, при што студентите го асимилираат знаењето преку домашна задача; па затоа е и терминот „превртена училница“. (Брам, Ц. 2013)

ДАЛИ МЕТОДОТ НА ПРЕВРТЕНА УЧИЛНИЦА ФУНКЦИОНИРА?

Многу студии спроведени во последните децении укажаа на голем број придобивки од режимите на настава кои го користат методот превртена училница. Овие студии покажаа дека резултатите и перформансите на учениците што учат по овој метод се подобри во споредба со оние што користат повеќе традиционални начини на настава. На пример, научниците исто така утврдиле дека дури 90% од учениците претпочитаат настава со метод на превртена училница отколку со традиционалниот начин.

Една мета-студија која опфати повеќе од 70 истражувачки студии **покажа** дека „наодите откриваат дека најчесто пријавуваната предност на превртената училница е подобрувањето на перформансите во учењето на учениците“. Друго **истражување** известува дека „перцепциите на учениците за превртената училница се малку измешани, но генерално се позитивни. Студентите имаат тенденција да претпочитаат предавања лице во лице наместо видео-предавања, но тие претпочитаат интерактивни активности во училницата наместо предавања. Анегдотските докази сугерираат дека учењето на учениците е подобро повеќе кај оние кои учеле по метод на превртена училница, во споредба со традиционалната училница“.

Некои од придобивките од методот на настава во превртена училница се следниве:

- тој е флексибилен
- учениците можат да учат со сопствено темпо
- учениците преземаат одговорност за нивното учење
- учениците учат наместо да се среќаваат со материјал на часот, па така имаат повеќе можности за **учење на повисоко ниво**
- не се губи време за пренесување информации на учениците кога тие информации им се достапни во книги или онлајн (**Mazur 2009**)
- едукаторите и наставниците се поблиску до студентите, односно работат повеќе заеднички и имаат повеќе можности подобро да ги запознаат учениците и да им пружат подобра асистенција
- зголемена соработка помеѓу учениците

Секако, превртената училница не е „магично стапче“ и има некои предизвици и ограничувања на овој пристап. Горенаведените студии покажуваат дека има неколку предизвици во овој модел. Поголемиот дел од нив се поврзани со активности надвор од часот, како што е на пример несоодветна подготовка на учениците пред наставата.

КАКО ДА СЕ ПРИМЕНИ МОДЕЛОТ НА ПРЕВРТЕНА УЧИЛНИЦА?

- 1 Понудете им можност на учениците да се запознаат со предметот пред часот

Начинот на воведување на темата може да варира, како што е читање учебници, гледање видеа од предавања, слушање подкасти или гледање снимки од екранот. На пример, професорот Роберт Талберт од Државниот универзитет Гранд Вали обезбедува снимки од YouTube, додека професорот Даг Фишер од Универзитетот Вандербилт споделува видео-предавања со своите студенти. Овие ресурси може да ги креира инструкторот или да се набават од платформи како YouTube, Кан академија, OpenCourseWare, Coursera или слични извори.

- 2 Мотивирајте ги учениците однапред да се подготват за часот

Во сите примери споменати погоре, од учениците се бара да завршат задача поврзана со нивната подготовка и овие задачи се оценуваат. Задачите може да бидат најразлични, како на пример онлајн квизови, работни листови или кратки задачи за пишување. Со ваквите задачи учениците се мотивираат да дојдат на час подготвени. Оценувањето за самото извршување на задачата може да биде доволно, особено ако активностите на часот даваат повратна информација за точноста на резултатите од завршената задача.

- 3 Воспоставете метод за да го оцените степенот на разбирање на учениците

Задачите завршени од студентите како доказ за нивната подготовка можат да послужат како оценки и за едукаторот и за студентот. Онлајн квизовите можат да им помогнат на едукаторите да ги приспособат активностите на часовите врз основа на областите каде што учениците се соочуваат со потешкотии. Дополнително, тие можат да им помогнат на учениците да ги идентификуваат сопствените области во кои се послаби. Работните листови можат да го насочат вниманието на ученикот кон темите кои му се предизвик, додека пишувањето задачи

може да им помогне на учениците да ги разјаснат своите мисли и да придонесат за побогати дискусии во класот. Важно е тоа што голем дел од повратните информации што им се потребни на студентите може да се обезбедат за време на часовите, намалувајќи ја потребата за опширни надворешни коментари од страна на наставникот. Понатаму, активностите на часот, како што се прашањата за дебатирање, може да послужат како неформални проверки на разбирањето на учениците.

4 Вклучете ги учениците во активности кои поттикнуваат когнитивно размислување на повисоко ниво

Доколку учениците имаат стекнато основно знаење надвор од часовите, фокусот на времето на часот треба да биде на продлабочување на нивното учење. Конкретните активности ќе зависат од целите на учењето и дисциплинската култура. Примерите вклучуваат спроведување експерименти, вклучување во дискусии за концептуални прашања, решавање на квантитативни проблеми, учество во дебати, анализа на податоци или работа на активности за синтеза. Клучот е учениците да го искористат времето на часовите за да го подобрат нивното разбирање и да ја подобрат нивната примена на новото знаење.

Дали сакате да дознаете повеќе за методот и примерите на превртената училница? **Центарот за настава** од Универзитетот Вандербилт дава детални објаснувања за клучните поими и примери за практична употреба на превртената училница.

Директорот на Центарот за настава Дерек Бруф има добар **блог пост** за превртување на училницата со некои одлични вградени референци. **Еве** ја презентацијата со наслов „Преиспитано време на часовите“ што се однесува на идејата за превртената училница.

Class Time Reconsidered

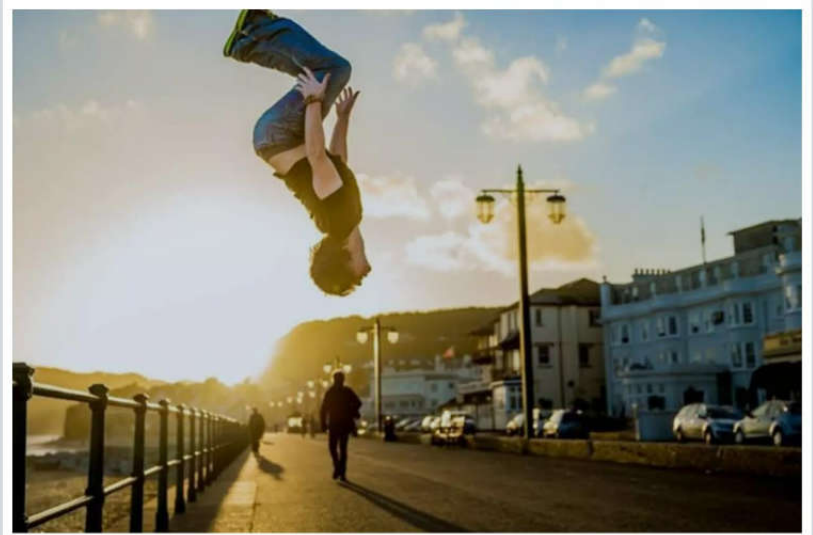
Motivating Student
Participation and Engagement

Derek Bruff, Vanderbilt University
www.derekbruff.com
[@derekbruff](https://twitter.com/derekbruff)

Ве интересира повеќе за превртена училница?

Проверете ги слајдовите од презентацијата која Роберт Талберт ја одржа на темата **Превртена училница**:

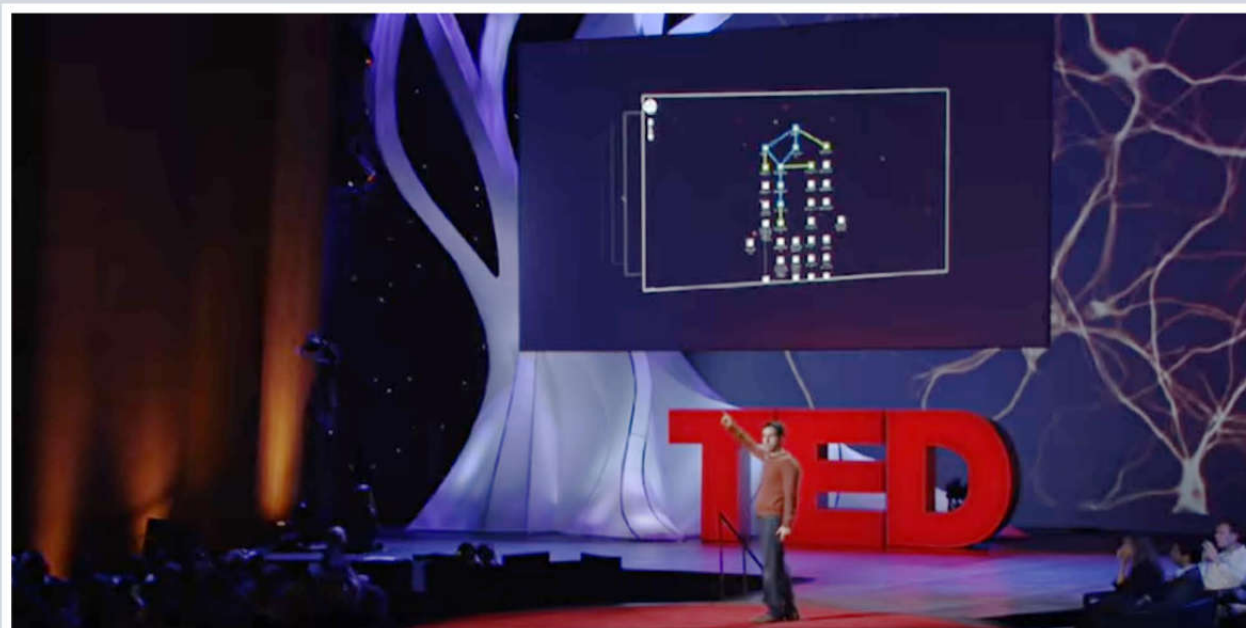
FLIPPING THE CLASSROOM
Professional Development Seminar,
Delta College 1 February 2014

Robert Talbert, Grand Valley State University
Facilitator

Уште една презентација за комбинирано учење
од Роџер Хендисајт од Њукесл Универзитетот:

Погледнете го и говорот на Салман Кан од Кан Академијата на темата превртена училница, во неговиот *TED talk*:

КОМБИНИРАНО УЧЕЊЕ БАЗИРАНО НА ПРОЕКТИ

Комбинирано учење базирано на проекти (КУБП) е образовен пристап кој ги вклучува учениците во процесот на едукација, на начин што ги насочува активно да истражуваат и учат преку практични искуства. КУБП ги организира часовите на начин што ги поттикнува учениците да соработуваат за задачи или предизвици од реалниот свет.

Предностите на учењето базирано на проекти се многубројни. Една од најзначајните придобивки е тоа што им овозможува на студентите да учат преку практична примена. Кога учениците се активно вклучени во проекти, поголема е веројатноста да го задржат знаењето што го стекнуваат. Покрај тоа, КУБП го поттикнува развојот на основните вештини на 21-от век како што се: критичко размислување, решавање проблеми и соработка. Со ангажирање на студентите на овој начин, КУБП ефикасно ги подготвува за успех во ситуации во реалниот свет. КУБП може да се имплементира на различни предмети и може да се прилагоди за да одговара на различни нивоа на одделенија. Тоа е разноврсна метода која се грижи за сите типови на ученици, вклучувајќи ги и оние кои учат англиски јазик и студентите со посебни потреби.

Важно е да се признае дека PBL не е единствен пристап кој одговара на сите. Треба да се прилагоди за да ги исполни специфичните барања на секој студент и да се усогласи со наставната програма.

Една **компанија** која нуди иновативни методи за учење за американското училиште погодно сумира некои примери на учење базирано на проекти.

12 примери за примена на учење засновано на проекти во училницата

Компјутерски проекти „еден-на-еден“ – Компјутерски проекти „еден-на-еден“ ги ангажираат учениците обезбедувајќи им на секој од нив компјутер за времетраењето на проектот. Ученицит ги користат овие компјутери за истражување, пишување и објавување, а со тоа се поттикнува независно учење и напредок на лоично ниво. На пример, студентите можат да креираат веб-локација каде што истражуваат тема, развиваат содржина и дизајнираат распоред на веб-страницата.

Колаборативни проекти во училница – Колаборативните проекти во училница ги поттикнуваат учениците да работат заедно во групи за да ги завршат задачите или да решаваат проблеми. Овој пристап промовира комуникација и тимска работа. На пример, студентите можат да соработуваат при создавањето видео за одредена тема, што вклучува истражување, пишување сценарија и снимање.

Истражувачки проекти – Истражувачките проекти им овозможуваат на студентите да научат за избраната тема, да спроведуваат истражување и да ги презентираат своите наоди преку трудови или презентации. Овој тип на проект ги подобрува истражувачките вештини и го проширува знаењето. На пример, студентите можат да изберат тековен настан, да го истражуваат и да напишат труд во кој ги објаснуваат своите наоди или да создадат презентација за да ја споделат со класот.

НТИМ Проекти – НТИМ проектите ги ангажираат студентите во науката, технологијата, инженерството и математиката со тоа што ги предизвикуваат да го применат своето знаење на проблеми или задачи од реалниот свет. Ваквите проекти поттикнуваат критичко размислување и практична примена. На пример, студентите можат да дизајнираат и изградат модел на мост, земајќи ги предвид различните типови на мостови, материјали и спроведување тестови за тежина.

Проекти за уметност – Уметничките проекти ги поттикнуваат учениците да ја истражуваат својата креативност преку создавање уметнички дела. Овој тип на проект им овозможува на учениците да се изразат и да соработуваат. На пример, студентите можат да работат заедно за да создадат мурал, вклучувајќи концептуализација, дизајн, планирање и сликање.

Проекти за услуги на заедницата – Проектите за услуги на заедницата вклучуваат студенти кои работат со локални организации за да се задоволат потребите на заедницата. Овие проекти промовираат емпатија и сочувство додека им помагаат на учениците да ја разберат динамиката на заедницата. На пример, студентите можат да помагаат на некоја фабрика за храна во близина со сортирање и дистрибуција на храна.

Технолошки проекти – Технолошките проекти вклучуваат студенти кои користат технологија за да ги завршат задачите или да решаваат проблеми, овозможувајќи им да научат за различни технологии и нивните примени. На пример, студентите можат да креираат подкаст, да истражуваат тема, да развиваат скрипта, да снимаат и да објавуваат.

Практиканти – Практикантството им обезбедува на студентите искуство од реалниот свет преку работа со бизниси или организации, помагајќи им да научат за различни теми и да развијат основни вештини како одговорност и професионализам. На пример, студентите можат да стажираат во некој локален бизнис или организација за да добијат увид во неговото работење.

Лажни судења – Лажните судења ги ангажираат студентите во учењето за правниот систем и развиваат критичко размислување и вештини за решавање проблеми. Студентите преземаат различни улоги во симулиран судски случај, како што се адвокати и сведоци, и ги подготвуваат своите случаи за судење.

Конференции предводени од студенти – Конференциите им овозможуваат на студентите да го прикажат својот напредок. Учениците водат конференции со нивните родители или старатели, прикажувајќи ја својата работа и теми за разгледување и за подобрување.

Дебати на час – Дебатите на час им помагаат на учениците да истражат различни перспективи и да развијат вештини за аргументирање. Учениците дебатираат за тема или прашање, истражувајќи и презентирајќи ги своите аргументи.

Овие примери ја покажуваат разновидноста на учењето базирано на проекти, применливо за сите нивоа на одделенија и приспособливо на специфичните наставни програми и потребите на учениците. Свкупно, има низа отворени проекти на различни нивоа на предизвици, кои им овозможуваат на учениците да го обликуваат своето учење врз основа на нивните интереси, способности и стилови на учење.

Започнување – Креирање план за лекција за учење базирано на проект

За да го имплементирате учењето базирано на проекти во училниците во средно училиште, размислете за следење на плановите за лекции за учење базирани на проекти. Овие планови се вообичаено поинтерактивни, ориентирани кон решавање проблеми и фокусирани кон учениците, во споредба со традиционалните планови за часови кои се фокусираат на меморирање и наставата е фокусирана на наставникот.

Создавањето планови за лекции за учење базирано на проекти може да изгледа како огромен процес, но можете да ги следите овие совети за да го поедноставите процесот:

Започнете со генерирање проектни идеи кои се усогласуваат со вашата наставна програма.

Откако ќе имате идеја, разделете ја на помали задачи.

Доделете улоги и одговорности на учениците.

Воспоставете временска рамка за проектот.

Одредете како ќе го оценувате проектот.

Развивањето на ефективни планови за настава може да биде предизвик, но тоа во секој случај помага да ја поврзете основната академска содржина и да го поттикнете развојот на клучните академски и животни вештини кај студентите. Преку практични и значајни активности, учениците можат да конструираат сопствено разбирање и да истражуваат подлабоко во предметите.

Како заклучок, учењето базирано на проекти е одличен пристап за вклучување на учениците во нивното образование. Следејќи ги овие упатства, можете да креирате успешни планови за лекции за учење базирано на проекти на различни теми за да им помогнете на вашите ученици да ги подобрат своите вештини. Учењето базирано на проекти може да се имплементира на кое било одделение и да се прилагоди за да одговара на која било наставна програма.

Преку учењето базирано на проекти, учениците можат да развијат значајни вештини како што се критичко размислување, соработување и комуникација. Ако барате начини да го зајакнете ангажманот на учениците, размислете за интегрирање на учењето базирано на проекти во вашата обука, училница или пракса.

Гореспоменатата веб-страница Teachthought исто така обезбедува корисна и илустративна табела со **12 примери на комбинирано учење**

12 EXAMPLES OF BLENDED LEARNING

An 8th-grade math 'flipped classroom' where students learn what the Pythagorean theorem is and see basic examples of it in use, then practice it the next day in the classroom with the support of peers and/or the teacher

Students do face-to-face group work in a classroom, then go home to analyze that work and turn in a video as an assessment form

A student taking a course online, then receiving face-to-face tutoring between online lessons

A school that uses part-time remote learning and part-time face-to-face, in-person learning

In a project-based learning unit on local waterways, students learn about waterways from a national expert through video conferencing, then take a field trip to a local river to take samples and perform other experiments

A teacher creates a digital playlist of videos for students to work through to complete a unit on alternative energy sources, then take an exam on the material in class

Students write a research paper by taking an online course (a MOOC, for example) on their own, then during in-person instruction, work in small groups to offer feedback during the writing process

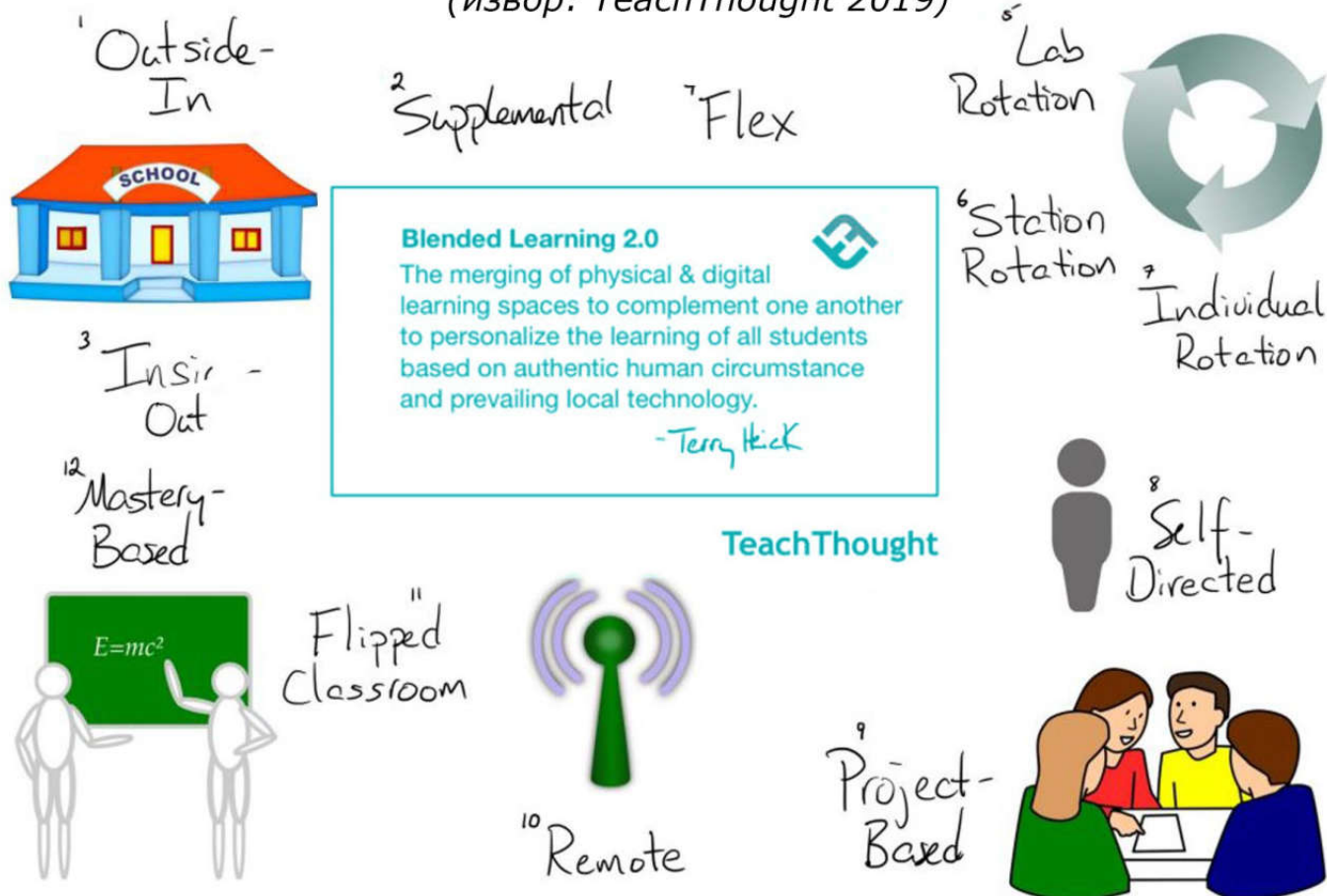
Students in a woodworking class build chessboards after being 'taught' by observing experts doing the same using virtual reality

Можете да прочитате повеќе за најчестите типови на комбинирано учење како што се превртена училница, комбинирано учење базирано на проекти и други [тука](#).

Авторите кои детално се фокусираа на моделите за комбинирано учење досега идентификуваа и развија многу видови на оваа техника и пристапи на настава. Некои тврдат дека постојат 12 најразлични типови на комбинирано учење. Пред да навлезете во детали за неколкуте најважни и специфични и да ги дадете нивните примери, еве листа на 12 најчести видови на комбинирано учење.

12 најчести видови на комбинирано учење

(извор: TeachThought 2019)

6 видови на комбинирано учење за кои веројатно сте слушнале

1

Комбинирано учење со ротација на станицата

Комбинирано учење со ротација на станицата е: "...модел кој им овозможува на студентите да ротираат низ станиците на фиксен распоред, каде што барем една од станиците е онлајн станица за учење. Овој модел е најзастапен во основните училишта бидејќи наставниците веќе се запознаени со ротирање во центри и станици.

слично на: Комбинирано учење со ротација на лабораторија

карактеристика: фиксниот распоред што го води „комбинирањето“

2

Комбинирано учење со ротација на лабораторија

Функционира така што „дозволувајќи им на учениците да ротираат низ станиците на фиксен распоред...во посветена компјутерска лабораторија што овозможува флексибилно подредување на распоредот со наставниците... овозможувајќи им на училиштата да користат постоечки компјутерски лаборатории“.

слично на: комбинирано учење со ротација на станици

карактеристика: употреба на училишни компјутерски лаборатории на нови начини

3

Далечинско комбинирано учење (или Виртуелно збогатено)

Фокусот на студентот е на завршување на онлајн предмети додека се среќава со наставникот наизменично/по потреба.

Овој пристап се разликува од моделот „Превртена училница“ во однос на времето на настава онлајн-лице-в-лице. Во моделот на виртуелно збогатено комбинирано учење, учениците нема да гледаат/работат/учат од наставникот на дневна основа лице-в-лице, туку во „превртена“ поставка/услови.

слично на: мешавина од самонасочено, флексибилно комбинирано учење, превртена училница

карактеристика: студентите работат и учат целосно далечински и независно.

4

Комбинирано учење со „Превртена училница“

Можеби најпознатата верзија на комбинирано учење, „Превртена училница“ е онаа каде што учениците се запознаваат со содржината од дома и вежбаат да работат преку неа на училиште, поддржана од наставник и/или врсници. На овој начин, традиционалните улоги се „превртуваат“.

слично на: комбинирано учење на далечина

карактеристика: задржување на традиционалните форми на учење во нови контексти (т.е. учење на училиште и учење дома)

5

Флексибилно комбинирано учење

Флексибилното комбинирано учење е вклучено во типовите на комбинирано учење и неговиот модел е оној во кој... „курсот или предметот се реализира на начин што учењето преку Интернет е столбот на учењето на студентите, дури и ако понекогаш ги насочува учениците кон офлајн активности. Учениците се движат по индивидуално приспособен распоред согласно модалитетите на учење. Наставникот за да може да води евиденција, обезбедува поддршка лице в лице, на флексибилна и адаптивна основа по потреба, преку активности како што се настава во мали групи, групни проекти и индивидуално тUTORСТВО. Слично на: комбинирано учење од далечина, комбинирано учење внатре-надвор

слично на: комбинирано учење од далечина, учење внатре-надвор

карактеристика: неговата разновидност да ги задоволи потребите на различни формални и неформални процеси на учење (училишта, организации, домашно школување итн.)

6

Комбинирано учење со индивидуална ротација

Моделот на индивидуална ротација им овозможува на учениците да се ротираат меѓу себе, но по индивидуални распореди поставени од наставникот или софтверски алгоритам. За разлика од другите модели на ротација, учениците во овој тип на комбинирано учење не мора да ротираат на секоја задача; тие ротираат само на активностите закажани на нивните распореди“.

слично на: Мешано учење базирано на експертиза

карактеристика: персонализација на учењето, определено со индивидуални распореди кои имаат шанса подобро да ги задоволат потребите на секој ученик.

6 типови на комбинирано учење за кои веројатно не сте слушнале

7

Комбинирано учење базирано на проекти

Комбинирано учење базирано на проекти е модел во кој ученикот користи и онлајн учење - било во форма на курсеви или самонасочен пристап - и лице-в-лице давање инструкции и соработка за дизајнирање, повторување и објавување задачи за учење, производи и сродни проекти.

слично на: комбинирано учење насочено кон себе, комбинирано учење однадвор

карактеристика: употреба на онлајн ресурси за поддршка на учење базирано на проекти

8

Самостојно комбинирано учење

Учениците користат комбинација од учење преку Интернет и лице в лице за да го водат сопственото персонализирано истражување, да постигнат формални цели за учење, да се поврзат со менторите физички и дигитално, итн. Бидејќи учењето е самостојно, улогата на наставниците и на онлајн учењето се менува, и нема формални онлајн курсеви за комплетирање.

Еден предизвик за наставниците е да можат да го проценат успехот во учењето без да го деавтентифицираат. За студентите, предизвик е да се бараат модели на процеси и потенцијал што може да обезбеди еден вид на мотивација која може да го одржи процесот на учење кај студентите, додека се доволно самосвесни за да знаат што функционира и зошто, и соодветно да направат прилагодувања. На некои студенти им треба многу малку за да се издигнат и да успеат во некоја задача, додека на други им треба поддршка преку многу јасни патишта низ кои можат да се водат со автономија и самокритика.

слично на: комбинирано учење внатре-надвор, комбинирано учење базирано на проекти

карактеристика: размена на традиционална академска работа за истражување насочено кон студентите

9

Внатре-надвор комбинирано учење

Во овој модел се планира искуствата да „завршат“ надвор од физичката училница, но сепак бараат и имаат корист од уникатните предности и на физичките и на дигиталните простори.

И во моделите Надвор-Внатре и Внатре-Надвор, природата на „онлајн учењето“ е помалку критична отколку во фокусот на платформи, простори, луѓе и можности надвор од училишните ѕидови. („Онлајн“ компонентите би можеле да бидат самостојни испитувања и/или формални курсеви и наставна програма за е-учење.) Бидејќи моделот на учење е „надворешен“, комбинираното учење базирано на проекти е одличен пример за моделот на учење од внатре кон надвор.

Како и кај комбинираното учење, надворешното има потреба од стручни насоки, повратни информации за учење, настава за содржина и психолошка и морална поддршка од интеракциите лице-в-лице на дневна основа. Добро дизајнирана, секоја од трите „области“ функционира согласно своите силни страни и ги надополнува другите две.

слично на: комбинирано учење однадвор,
комбинирано учење базирано на проекти

карактеристика: студентско движење помеѓу дигитални и физички простори

10

Надвор-внатре комбинирано учење

Во овој модел се планира искуствата да „почнуваат“ во неакадемските, физички и дигитални средини што студентите ги користат секојдневно, но искуствата е битно да завршуваат во училницата. Ова може да значи традиционални оценки со букви и форми за оценување, или помалку традиционална настава и учење што едноставно ја користи училницата како „платформа“ за споделување знаење и „затворен круг“ – односно безбеден простор за споделување, креативност, соработка и размена на повратни информации, така што ќе се подобрува студентската работа. Добро дизајнирана, секоја од трите „области“ игра со своите силни страни и ги надополнува другите две. Иако шаблонот на наставата е од надвор на внатре насочен, за разлика од комбинираното учење од далечина, ова учење сè уште има потреба од насоки, настава и поддршка од интеракциите лице-в-лице на дневна основа.

слично на: комбинирано учење внатре-надвор

карактеристика: движење на студентите помеѓу дигиталните и физичките простори; потенцијалната автентичност на студентската работа

11 Дополнително комбинирано учење

Во овој модел на учење, студентите ја довршуваат работата онлајн за да го надополнат нивното секојдневно учење лице-в-лице, или имаат искуствата за учење лице-в-лице за да го надополнат учењето стекнато во онлајн курсевите и активностите

Главната идеја овде е дополнувањето - критичните цели на учење се исполнуваат целосно во еден простор додека „спротивниот“ простор му обезбедува на ученикот специфични искуства за дополнување, искуства што другиот вид на простор не би ги обезбедил или не можел да ги обезбеди.

12 Комбинирано учење базирано на експертиза

Учениците ротираат помеѓу онлајн и учење лице-в-лице (активности, проценки, проекти итн.) врз основа на завршување на целите за учење базирани на типот на експертиза односно темата/предметот.

Типот на оценување е од клучно значење во секое искуство за учење; способноста за користење лице-в-лице и дигитални алатки за оценување е или моќна или „комплицирана“ вештина, во зависност од начинот на размислување на лицето кое е вклучено во тој процес.

Повеќе информации за комбинирано учење

Што е комбинирано учење? - овој краток и корисен видео клип го претставува концептот и го дефинира комбинираното учење како:

“фундаментална промена во дизајнот на образованието со користење на комбинација од објекти за дигитално учење и активни методи за учење, за подобрување на искуството и резултатите од учењето. Наставната сесија создадена со модел на комбинирано учење го користи времето за настава лице в лице за активности кои имаат најголема корист од директната интеракција.”

Друго Youtube видео, **Blended learning & flipped classroom**, детално објаснува што е комбинирано учење, а особено го илустрира едениот од неговите главни модели – превртена училница, кој е најчесто користен и докажан како ефективен модел. Тоа е образовна техника која вклучува комбинација од онлајн материјали и физичка настава. Превртената училница е вид на комбинирано учење каде што студентите го гледаат својот материјал за предавање дома и ги дополнуваат предметните материјали на час. Најдете повеќе видеа на osms.it/more.

Третото видео **Blended Learning: Making it Work in Your Classroom** продуцирано од Едутопија, е пример за тоа како изгледа комбинираното учење во училница и го дефинира на следниов начин: “*Пристап на ниво на училиште за комбинирано учење што им овозможува на наставниците флексибилност да дефинираат и имплементираат онлајн настава, која ги задоволува потребите на нивните ученици.*”

Неформално образование на младите

- ◆ Обука на обучувачи/тренери - користење на неформално учење и интерактивни методи во младинската работа
- ◆ 8 принципи на неформално образование
- ◆ Најдобрите десет совети за работа со млади
- ◆ Упатства за работа со млади
- ◆ Прирачник за луѓе кои работат со младински групи

Комбинирано учење

- ◆ Водич за комбинирано учење
- ◆ Модели на комбинирано учење:
- ◆ 7 најдобри практики за комбинирано учење
- ◆ Комбинирано учење: Персонализирана едукација за студенти
- ◆ Прирачник за "превртување" од школата "Харвард Кенеди"
- ◆ "Префртување на училницата" од Вандербилт центар за едукација
- ◆ Ерик Мазур, "Farewell, Lecture?" Science 323:5910 (02 Јануари 2009)
- ◆ Брам, Ц. (2013) Flipping the classroom
Vanderbilt University Center for Teaching

Медиумска писменост и работа со млади

- ◆ Пакет со алатки за медиумска писменост за глобално образование за мултипликатори на млади
- ◆ Онлајн ресурси на УНЕСКО за медиумска и информациска писменост за наставници
- ◆ Новинарство на УНЕСКО, „лажни вести“ и дезинформации: прирачник за едукација и обука за новинарство
- ◆ Веб-страница за медиумска писменост на Европската комисија
- ◆ Насоки на Европската комисија за наставници и едукатори за справување со дезинформации и промовирање на дигиталната писменост преку образование и обука
- ◆ Европски стандард за медиумска писменост за младнски работници
- ◆ Насоки за интервенции за медиумска писменост во дигиталната ера
- ◆ Прирачник за дигитална младинска работа
- ◆ Водич за наставници за медиумска писменост: критичко размислување во мултимедијален свет
- ◆ Алатки за медиумска писменост за наставници и ученици
- ◆ Како да предавате за критичко размислување
- ◆ Подучување за медиумска писменост: Како да им помогнете на учениците да се снаоѓаат со вестите
- ◆ Младински портал MediActive Youth

**TRANSCONTINENTAL MEDIACTIVE YOUTH:
AFRICA ON BOARD PROJECT**

**Funded by
the European Union**